

К ПРОБЛЕМЕ ИССЛЕДОВАНИЯ ПРЕССЫ В КОНТЕКСТЕ УКРАИНСКОЙ МУЗЫКАЛЬНОЙ КУЛЬТУРЫ XIX — ПЕРВОЙ ТРЕТИ XX ст.

Ольга Осадия

Статья написана с целью привлечь внимание историков и теоретиков к разработке фундаментальных вопросов украинского музыкального журналистикознания и прессознания. Автор статьи подчёркивает значение прессы для развития музыкальной культуры и актуальность её исследования в историческом, методологическом и библиографическом аспектах. В кругу исследования на первый план выступает выработка методологических принципов, исследовательских методов и теоретических основ истории музыкальной журналистики и прессы, без которых они не могут функционировать как полноценные отрасли музыкально-исторической науки.

Ключевые слова: музыкальная критика, музыкальная пресса, музыкальная библиография, украинская музыкальная культура.

УДК 78.072.792.072.792.5

ОПЕРНА Й МУЗИЧНО-ТЕАТРАЛЬНА КРИТИКА НА СТОРИНКАХ ЛЬВІВСЬКОЇ ПРЕСИ XIX — ПОЧАТКУ XX ст.

Наталія Осадия

аспірант Львівської національної музичної академії ім. Миколи Лисенка

У статті дано загальну характеристику критичних матеріалів стосовно постановок музичного театру у Львові, опублікованих у львівській пресі XIX — першої третини XX ст. Підкреслюється актуальність історичних досліджень у галузі музичної критики, ширше — реценції музики та музично-театральних постановок, що знаходяться в руслі історичного музикознавства та театрознавства. В підсумку відзначено, що в рамках театральньо-драматичної критики впродовж XIX ст. відбувається процес виокремлення оперної та музично-театральної критики в самостійну галузь.

Ключові слова: музичний театр, преса, оперна критика, музична критика, історія сприйняття музики.

© Осадия Н., 2009

Оперна й музично-театральна критика як підгалузь театрознавства та музикознавства, тісно пов'язана із становленням та розвитком професійного музичного театру, музично-естетичної думки та журналістики.

Історія музичної критики є однією з найменш досліджених тем, а її положення в сучасному музикознавстві визначається як маргінальне [60, с. 36]. Причина цього стану визначається установленим трактуванням історії музичної критики як допоміжної джерелознавчої дисципліни історії музики, а не як повноправної галузі музикознавства, з власною проблематикою і предметом дослідження. Водночас історія рецепції музики як науковий напрям, який зародився в 1960-х рр. і до якого належить історія музичної критики, продовжує сьогодні стрімко розвиватися в Європі та США [61, с. 11].

Синтетичний характер опери чи музичного спектаклю, що поєднує в собі мистецькі різновиди: музично-виконавський, режисуру і сценографію, часто спричинявся до гарячих фахових суперечок, естетичного сприйняття і несприйняття публіцистичних взаємопоборювань. Про жодний музичний жанр не говорилось в західноєвропейській періодичній пресі XVIII–XIX ст. так багато, як про оперу: добре відомі такі яскраві приклади оперно-естетичної полеміки, як війна “буффонів” чи суперечки “глюкістів” і “піччіністів” у XVIII ст.

Однак музичний театр, як відзначає німецький театрознавець, професор К. Бальме, є ще комплекснішим явищем порівняно з драматичним чи танцювальним театром [2, с. 27], і саме в цьому криється низка “специфічних проблем”, а не тільки в ньому самому і в наукових дослідженнях про нього.

К. Бальме констатує, що сучасний європейський музичний театр перебуває здебільшого у сфері інтересів музикознавства, що зумовило превалювання питань історії й стилів музики на шкоду питанням історії й теорії театру [2, с. 24]. Виходячи із відомого постулату німецького театрознавства про необхідність дослідження не драматургії, а здійсненої на її основі вистави як головного осердя театру, поза належною увагою дослідників залишаються питання рецепції театральної постанови [2, с. 28]. Саме

театральна критика є одним із рецептивних джерел аналізу театральних (зокрема оперних і музично-театральних) постанов.

Окрім цієї джерельної функції, театральна критика сама стає предметом історичного дослідження. Залежно від широкого спектру суспільно-політичних і соціально-культурних умов оперна й музично-театральна критика може знаходитись на різних рівнях консолідації чи диференціації з критикою театральньо-драматичною. Особливості процесу виокремлення її в самостійну галузь знаходяться в полі уваги історичних досліджень музичної та театральної критики, ширше — рецепції музики та музично-театральних постанов. Загальна характеристика цього процесу в межах львівської театральної критики, відбитого на сторінках львівської періодичної преси за означений період, становить предмет цієї статті.

Серед авторів праць з історії оперної й музично-театральної критики в різних країнах є: Д. Арундел [58], С. Яроцінський [57], Е. Удальська [77; 83], Т. Ліванова [17], А. Кузичева [16], Я. Гордійчук [12].

Згідно з концепцією театральної критики К. Бальме, в її основі стоїть не стільки аналітично-інтерпретаторська складова, скільки оцінювальна [2, с. 126]. Вона ґрунтується на тому, як розуміє п'єсу сам рецензент. Важливо виявити, що і як бачать і фіксують “профі” і чого вони не бачать; чому рецензент саме так оцінює постанову, наскільки адекватно вони виражають загально-естетичні погляди свого часу, чи їх висловлювання є суто суб'єктивні й тенденційні?

Схожу думку про неможливість визначення типового дискурсу театральної критики висловлює П. Паві, професор театрознавства Сорбонни, аргументуючи це різними критеріями її суджень в залежності від естетичних та ідеологічних позицій, а також імпліцитної концепції самого рецензента [34, с. 446].

Водночас у визначенні терміна “театральна критика” підкреслюється, що вона більше, ніж будь-яка інша, “залежить від умов впливовості та використання засобів масової інформації” [в основному — преси: *Н. О.*] [34, с. 446].

Значення періодичної преси як масового історичного джерела дослідження культурних явищ підкреслюється у низці наукових праць і статей останніх років [4; 15; 18; 28-32; 42; 43; 45; 55; 62; 73].

Львівський театр, трактований як збірне поняття, ще від кінця XIX ст. влучно називають “оперно-оперетково-комедійно-драматично-балетним” [84, с. 24]. Впродовж своєї понад 230-літньої історії театр, без перебільшення, продовжує бути центром культурно-мистецького життя Західної України. Унікальним явищем цього тривалого періоду буття театру є те, що тут співпрацювали різні національні мистецькі колективи: австрійський, польський, український, кожен з яких зробив свій внесок в розвиток музично-театрального мистецтва краю.

Історіографія дослідження львівського музичного театру виявляє відповідне музикознавче та театрознавче висвітлення кожного з його періодів у більш ніж двохстах публікаціях, які започаткував у 90-х роках XIX ст. відомий історик Станіслав Шнюр-Пепловський [75; 78; 79], а українського театру товариства “Руська Бесіда” — Іван Франко [47-53].

Основна увага дослідників понад століття зосереджувалась на загальноісторичних та організаційних питаннях; рідше здійснювались спроби охарактеризувати репертуар, акторське і режисерське мистецтво, сценографію чи музичну сторону вистав [1; 3; 20-24; 35-37; 39; 40; 54; 63; 64; 68-71; 74; 75; 82; 84]. Усі ці дослідження певною мірою використовували критичні статті й рецензії, вміщені у тогочасній пресі Львова в якості джерельних матеріалів, а не як предмету дослідження. Лише у 90-х рр. XX ст. поступове залучення пресознавчих наукових здобутків активізувало звернення до історії музично-театральної та оперної критики у Львові як до предмету дослідження, але свого систематичного висвітлення ця тема ще не отримала і є на сьогодні актуальною.

Розвідки й статті, безпосередньо присвячені львівській оперній та музично-театральній критиці, появляються у 1997 р.: один з розділів фундаментальної праці історика театру Єжи Гота про австрійський театр у Львові має назву “Львівська театральна критика” [64, с. 800-828]. У 1999 р. вийшла праця польського дослідника Анни Випих-Гавронської “Lwowski teatr operowy i operetkowy w latach 1872–1918”, в якій два розділи присвячено оперній та оперетковій критиці [84]. В сучасному українському театрознавстві опрацювання історії української театральностетичної думки й критики в Галичині й на Буковині, зокрема,

періоду її становлення у 60-х рр. XIX ст. започатковує Ростислав Пилипчук [39; 40]. При цьому слід відзначити, що в методологічному і джерелознавчому аспекті підвалини для дослідження оперної й музично-театральної критики у Львові більшою мірою закладені польськими музико- і театрознавцями.

Основним джерелом, підвалиною такого дослідження стає тогочасна львівська і регіональна преса, яка (окрім окремих рукописних та книжкових матеріалів) подає образ щоденного музично-театрального життя майже у кожному його вияві. Вона є не тільки літописцем конкретних мистецьких подій, а й коментатором і пропагандистом різних оцінок, що допомагає уявити тісний зв'язок між розвитком оперної та музично-театральної творчості з критичною думкою, особливості сприйняття даного виду музичного мистецтва в певний період його розвитку.

Ретроспективний погляд на становлення і розвиток львівської оперної й музично-театральної критики передбачає створення ґрунтовної наукової джерельної бази, наповненої шляхом бібліографування, вивчення й подання текстів із галицьких періодичних видань. Саме недостатньо розвинений рівень українського музичного пресознавства та бібліографії музичної періодики є, на нашу думку, вагомою причиною недостатньої уваги українських істориків музики й театру до питань оперної й музично-театральної критики.

Подальше ґрунтовне дослідження повного обсягу цього матеріалу, а не окремих зразків, дозволяє дослідити весь процес розвитку цього виду критики, уявити боротьбу напрямків в її сфері й тісний її зв'язок з розвитком оперної й музично-театральної творчості в регіоні.

Історія інституції “Львівський музичний театр” як збірного поняття через геополітичні обставини охоплює три головні періоди: 1) театр німецькомовний австрійський (1776–1872); 2) театр польський (1872–1939) з двома підрозділами: (1872–1918 та 1918–1939) та 3) театр після 1939 р. (з підрозділами: перший радянський 1940–1941; окупаційний 1941–1944; другий радянський 1944–1991; сучасний український — від 1991). До цього поняття долучається теж заснований у Львові Народний Театр Товариства “Руська Бесіда” (з 1916 — Українська Бесіда) (1864–1939) [68, с. 200].

Аналогічну періодизацію застосовуємо і до процесу розвитку оперної й музично-театральної критики з огляду на її тісний зв'язок зі становленням та розвитком професійного музичного театру в регіоні.

Львів посідає одне з чільних місць щодо багатства пам'яток австрійської культури у сфері театрального мистецтва. Упродовж своєї 100-літньої діяльності німецький театр у Львові, незважаючи на періоди злетів і падінь, заклав ґрунтовні підвалини подальшого розвою мистецтва опери в місті не лише у постановочному плані. Дослідники підкреслюють його вплив на розвиток української композиторської творчості в Галичині і в наступних поколіннях [14; 36; 74].

Австрійська влада вже від початків свого панування в Галичині усвідомлювала, що театр завжди був і є фактором потужного впливу на громадську думку і поклала на нього місію виховання засобами музики і театру позитивних почуттів до нового урядування [36]. Німецький театр у Львові завжди мав привілейоване становище: кращий, порівняно з польським, театральный ансамбль, окремий оперний склад (у польському — оперні партії виконували драматичні актори), хор і оркестр та й фінансові можливості запрошувати гостей з інших театрів імперії.

На сцені німецького театру від самого початку переважав музичний і музично-драматичний репертуар: опери, оперети, комедії, зінгшпілі, пантоміми і навіть балети, а також драматичні твори. Львів виходив на одне з чільних місць у ставленні до оперних новинок, тут все трималось на бажанні не поступатись європейським містам [36].

Театральні постанови львівського німецького театру провокували негайну реакцію критиків — вже на другий день появлялись відгуки та рецензії. Перші з них датуються, за істориком австрійського театру у Львові Єжи Ґотом, 1789 роком й присвячені постановкам театру за дирекції Ф.-Г. Булли [64, с. 800]. Зокрема, “вибухом” сезону критики назвали появу у 1792 р. опери В.-А. Моцарта “Чарівна флейта”: у цікавому режисерському прочитанні, при відмінному акторському складі й вишуканому мистецькому оформленні вона здалась рецензентам новим невідомим твором [36].

Трибуною для поширення театральних повідомлень, рецензій та відгуків стала тогочасна преса — німецька та польська. Розвиток культурно-освітньої інфраструктури сприяв розвитку преси й читацької аудиторії. Опера й музичний театр передбачали наявність музично підготованої публіки, для якої друкувались рецензії та повідомлення. Технічний рівень забезпечували численні львівські друкарні.

Пресовий рух у Львові з часу появи у 1776 р. першої періодичної газети “Gazette de Leopold” був доволі інтенсивним [42; 43; 66; 67]. Посилання істориків львівського театру на німецькомовну пресу: “Leseblätter”, “Lemberger Zeitung”, “Lemberger allgemeiner Anzeiger” свідчать, що саме ці видання найповніше відбивали театральне життя міста і краю [63; 64; 78; 79; 82].

Однією з найстаріших була урядова газета “Lemberger Zeitung”, що виходила у Львові з 1811 по 1918 рр. паралельно німецькою та польською мовами (засновники — брати Краттери). Франц Краттер — перший видавець і редактор газети; безпосередньо був пов’язаний із дирекцією театру, що не могло не позначитись на тематиці газетної театральної рубрики чи культурної хроніки. Окрім Ф. Краттера, редактором газети кілька років поспіль (1835–1848) був Ян-Непомуцен Камінський — співдиректор львівського театру в театральних сезонах 1819/2 — 1823/24, що теж на сторінках газети присвячував цьому виду мистецтва доволі пильну увагу. До газети “Lemberger Zeitung” виходило кілька додатків різного профілю, серед них — “Lemberger K. K. privilegiertes Intelligenz-Blatt” і “Mnemosyne”, які подають широке уявлення про діяльність австрійського театру, його репертуарні плани, склади оперних труп в першій третині XIX ст. [28].

Зокрема, у 1820–1830 рр. на сторінках “Mnemosyne” проводились бурхливі дискусії між прихильниками опери і драми про репертуарне скерування сцени. Результатом тривалої дискусії була перемога поборників австрійського оперного театру, й процес поступового перетворення австрійського театру в музичну сцену з невеликою участю драми завершився повною перемогою опери [71, с. 37].

У 1840–1850 рр. актуальними були дискусії на тему оперного репертуару австрійської сцени, зокрема, про переваги італійських

та французьких композиторів над німецькими. На сторінках львівських газет “Leseblätter”, “Lemberger Theater Almanach”, “Lemberger Allgemeine Anzeiger” оперні критики підтримують німецьку музику, характеризуючи італійську як “оперні цукерки” і “співочі кондитерські вироби” [84, с. 92-98].

У числі польських пресових видань, що подавали відгуки на постановки німецького театру — “Dziennik patryotycznych Polityków”, “Gazeta Lwowska”, “Dziennik mód Paryskich”, “Telegraf” та ін.

Львівську оперну критику періоду австрійського театру Єжи Гот характеризує як високопрофесійну, адже більшість критиків часто відвідували віденські театри, мали широкий кругозір і обізнаність в оперному мистецтві й використовували свій досвід у написанні критичних матеріалів і рецензій про львівський театр [64, с. 827-8]. Серед них — Франц Аугуст Вернер, Франц Штіглер, Вільгельм Туртельтауб та ін.

Загалом діяльність львівського австрійського театру на межі XVIII–XIX століть, активний пресовий рух підготували ґрунт для появи театральної-драматичної критики в Галичині. В її рамках поступово розвивається оперна та музично-театральна критика, процес виокремлення якої в самостійну галузь відбувався упродовж XIX ст.

Польський театр у Львові до 1872 р. мав обмежені можливості постановки музично-драматичних творів з причин конкуренції з боку німецької сцени, особливо з привілейованого її положення щодо оперних й опереткових постановок; репертуар польської сцени був обмежений драматичними творами.

Від 1872 р., коли у Львові було ліквідовано німецький театр і відбулись перші постановки на новоутвореній польській оперній сцені, спостерігається чергове бурхливе зацікавлення оперою й становлення польської оперної критики [84, с. 239-240].

Багато львівських газет жило театром і його оперною сценою. Найбільше відгуків про це є в часописах “Gazeta Lwowska”, “Gazeta Narodowa”, “Dziennik Polski”, “Kurier Lwowski”, “Słowo Polskie”. Однак щоденна газета, в силу своєї специфіки, подає миттєве, швидкоплинне враження; вона ретельно відтворює репертуар чи хроніку театрального життя і не в стані виробити ширший погляд чи оцінку певної мистецької події. Такі завдання беруть на себе спеціалізовані періодичні видання театрознавчого й широкого

мистецького спрямування, які вміщують більш розгорнені професійні статті про театр й оперу.

Серед театральних пресових видань — “Kuryer Teatralny Lwowski”, що виходив у дні польських театральних вистав 1870–1871 рр. за редакцією Ю. Станька. Це видання вміщує матеріали з історії польського театру, у справі ліквідації Львівським Сеймом привілею німецького театру, новини з театрального життя інших польських міст тощо. Цілу останню сторінку кожного номера видання займала театральна афіша.

До числа мистецьких й музичних видань належать “Tydzień Literacki, Artystyczny, Naukowy i Społeczny”, “Przegląd Muzyczny”, “Tygodnik muzyczny”, “Wiadomości Artystyczne” та ін., що з’являються у Львові наприкінці XIX ст.

Зацікавлення преси драматичною, оперною чи оперетковою сценою зумовлено не тільки мистецькими мотиваціями; театральне життя міста часто було пов’язане із політичним життям [84, с. 239]. Пресові видання в більшості мали чітко окреслений політичний профіль, який диктував відношення до театральних подій чи проблем з певних позицій.

Матеріали стосовно музичного театру на сторінках пресових видань можна умовно поділити на інформативно-рекламну частину — анонси, оголошення, попередні повідомлення про репертуар, і аналітичну — фахові рецензії, огляди, статті.

В оперній чи музично-театральній постановці критиків цікавила насамперед її музична сторона. Основне місце в рецензії займала характеристика вокальних даних солістів, не залишався поза увагою і виконавський рівень оркестру і хору. Окрім цього обов’язковому аналізу підлягало лібрето опери, його літературне походження, співпраця лібретиста і композитора тощо. Немало цікавили газетярів і закулісні інтриги та суперечки.

Оперні й музично-театральні рецензії вміщувались в рубриках під назвами “Театр”, “Нотатки літературні й артистичні”, “З музики”, “Новинки”. Свою спеціалізовану рубрику опера мала в газеті “Słowo Polskie”.

Типова оперна рецензія у львівській газеті не була обширною, складалася з двох частин. Першу займала загальна презентація самого твору, характеристика творців музики і лібрето, короткий

екскурс у сценічну історію твору. В другій частині аналізувалась власне постановка твору, художні вартості лібрето, виконавський рівень оркестру і солістів. Постійним елементом було виділення вдалих у виконавському плані фрагментів чи сцен, тощо [84, с. 247].

Рецензії на опери чи музично-драматичні вистави іноді писали критики драматичної сцени, але переважно це були рецензенти музичного життя, постійні чи принагідні. Слід зауважити, що сфера музичної публіцистики і критики не була привілеєм спеціально визначених осіб, а становила органічну частину діяльності майже кожного з відомих у Галичині композиторів, музикантів чи музичних педагогів. Журналісти й дописувачі часто змінювались, рідше впродовж певного часу спостерігається традиція “постійного критика”. Така практика зберігалась зумисне, щоб запобігти певній тенденційності оглядів та рецензій [28, с. 59].

Зразки професійної польської оперної критики подають Болеслав Червеньський, Станіслав Невядомський, Едмунд Вальтер, Францішек Нойгаузер, Данте Барановський, Тадеуш Павліковський та інші [62; 73].

Щодо українських ініціатив, як зауважує Р. Пилипчук, лише ідея створення професійного українського театру будила театральнo-естетичну думку, а виникнення самого театру в 1864 р. спонукало до появи театральної критики [40, с. 84]. Контраст у порівнянні з розвитком австрійської та польської театральної культури був зумовлений відмінністю соціальних умов розвитку різнонаціональних культур в регіоні. Відповідним чином він позначився і на українській музично-театральній критиці.

Перші повідомлення про театральні постанови інформаційного характеру, критичні замітки й рецензії з’являються вже в першій українській газеті “Зоря галицька”, що почала виходити у Львові в 1848 р. Об’єднавши навколо себе найбільш відомих діячів політики, культури, літератури серед галицьких українців, газета стала виразником їх прагнень до утвердження в суспільному житті поряд з представниками інших національностей [25; 26]. На сторінках газети була представлена і перша галицька драматургія, авторами якої були Рудольф Мох, Іван Наумович, Степан Петрушевич. Деякі з цих творів ставились на аматорській сцені

у Львові й інших містах Галичини; актуальна реакція на ці постановки відображалась у низці рецензій.

Наприклад, у хронікальній замітці про постановку “комедіо-опери” Івана Гушалевича “На милування нема силування” після закінчення “Собору руських вчених” у Львові 14 (26) лютого 1848 р., читаємо, що вона “...враз з красними співами і танцями дуже утішила всіх в mnogім числі зібраних гостей”^{*}.

Подібні короткі повідомлення в рубриці “Всячина” подає “Галичоруский вістник”, редактором якого був Микола Устиянович. Навіть в обмежених рамках цих повідомлень їх автор, переважно анонімний, намагається дати власну оцінку певної події. Наприклад, подаючи інформацію про постановку в Перемишлі 25 вересня (13 жовтня) “...комедіо-опери “Проциха або поплета часом придасться” вперше згадується М. Вербицький як композитор, “...знакомий з свого іскусства музикального”. Далі автор з гіркотою зазначає, що “...стараються наші русини і на поприщі драматичному язик свій образувати і показати світу, що до всього єсть спосібні...але вище поставлені русини холоднокровно на все смотрять... [правопис оригіналу не збережено — Н. О.]”^{**}.

У 1860–1870 рр. найповніше процес організації українського театру товариства “Руска Бесіда” відбито на сторінках газети “Слово” [29; 40]. На її шпальтах регулярно друкувались рецензії на всі вистави театру у Львові. Цей матеріал є незмінним джерелом не тільки з погляду історичного фактажу, він відбиває рівень тогочасної театральної (і музично-театральної) критики.

Водночас зі “Словом” відгуки і матеріали про театр подають журнали й газети “Мета”, “Вечерниці”, “Русалка”, “Галичанин”, “Правда”, польсько-український альманах “Siolo” та інші періодичні видання. У 80–90-х роках XIX ст. цю традицію продовжують часописи “Руслан”, “Неділя”, “Ілюстрована Україна”, однак найширшу панораму публікацій музично-театральної тематики представляє перша українська щоденна газета “Діло”. У 20–30-х роках XX ст. у Львові з’являються спеціалізовані театрознавчі журнали “Театральне мистецтво”, “Театр”, “Аматорський театр”, видання музичного профілю “Українська музика”, “Боян”, “Музичний вісник” та ін.

^{*} Зоря галицка. — 1848. — № 25. — С. 100.

^{**} Галичоруский вістник. — 1849. — № 46. — С. 184.

Ставлення тогочасної преси до українського театру лаконічно охарактеризував Степан Чарнецький: "...невелике було зацікавлення театром у нашої преси, яка невидна була співпраця преси з театром..." [54, с. 235].

До фахових українських рецензентів належать Василь Ільницький, К. Мерунович, І. Франко, А. Вахнянин, М. Волошин, В. Витвицький, С. Чарнецький, М. Вороний, Б. Кудрик та ін.

Так, рецензії на театральні вистави Анатолія Вахнянина розкривають його думки і погляди в царині театральної музики, з них можна оцінювати музично-театральні спроби самого композитора. Від 80-х років XIX ст. у журналі "Зоря", газетах "Діло", "Руслан" Вахнянин публікував інформаційні повідомлення та рецензії на львівські постановки опер українських композиторів Миколи Лисенка, Порфирія Бажанського, Семена Гулака-Артемовського, на виступи Соломії Крушельницької у Львівській опері в квітні 1903 р. [7-11]. В цих публікаціях він доводив важливість існування українського театру в Галичині для просвіти і піднесення духовного рівня нації, зумівши при тому дати своє бачення цієї проблеми.

Особливо цінний внесок у характеристику музично-театрального життя вніс Станіслав Людкевич — перший в Галичині професіональний музичний критик, що вважав своїм обов'язком активно втручатися у всі ділянки творчого й музично-освітнього життя [19].

Близько 17 рецензій на оперні й музично-театральні вистави й 14 статей на відповідну тематику цього автора були надруковані на сторінках львівської періодичної преси в період з 1913 до 1940 року. З приходом радянської влади Людкевич перестав виступати як критик. Єдина за той час його рецензія — на постановку балету "Дон Кіхот" Л. Мінкуса — з'явилася в 1940 році.

Більшість цих публікацій з'являлась на шпальтах щоденної львівської газети "Діло", з якою Станіслав Людкевич співпрацював сорок років. Окрім "Діла", публікації С. Людкевича з'являлись в літературних збірниках "Шляхи", "Терем", "Література і мистецтво", "Літературно-науковий вістник", газеті "Вперед"; декілька статей залишилось в рукописах.

Зміст цих рецензій і статей зосереджується переважно навколо проблем композиторського стилю в музично-сценічних жанрах,

виконавської майстерності та інтерпретації. Зокрема, про кількох своїх сучасників, найвидатніших виконавців-співаків — Олександра Мишугу, Модеста Менцинського, Соломію Крушельницьку, Михайла Микишу, Олену Дмитраш — С. Людкевич написав статті й спомини, в яких дав глибоко проникливі характеристики їх вокальної майстерності, манери співу й інтерпретації.

Окремий розділ музично-критичних праць С. Людкевича становить цикл монографічних статей про українських композиторів, в яких знаходимо його висловлювання про музично-сценічні жанри творчості. Чи не найбільшу увагу музичний критик приділяв Миколі Лисенкові, чію творчість пильно вивчав з молодих років. Зокрема, в статтях “М. В. Лисенко як творець української національної музики”, “М. В. Лисенко і українська суспільність”, посилаючись на М. Лисенка як основоположника української музики та композитора, авторитет якого загально-визнаний, С. Людкевич разом з тим про його опери висловлювався дуже обережно, мотивуючи це тим, що остаточну оцінку можна виробити тільки після доброї постановки цих опер. Проте окрему увагу С. Людкевич приділяє ліричній опері “Ноктюрн”, здійснивши її інструментування і оцінюючи її як, цитую: “Найбільш сконцентрованою під оглядом форми і змісту і найбільш стильово вирівняною з опер Лисенка”. У цих словах, як і в інших висловлюваннях С. Людкевича, прослідковується одна думка: опери Лисенка хоч і мають більшою чи меншою мірою певні недоліки, цінні в самому музичному змісті, а тому при вдалій редакторській та режисерській роботі повинні посісти гідне місце в репертуарі сучасних оперних театрів.

Загалом львівська музично-театральна й оперна критика спричинилась до належної уваги й пропаганди досягнень, які мало оперне й музично-театральне мистецтво в Галичині. Спричинилась до підтримки з усвідомленням, що саме оперний жанр є своєрідним показником, “барометром” загального рівня музичної культури кожного народу. Спричинилась до підтримки, незважаючи на труднощі й несприятливі умови, в яких функціонувала Львівська польська оперна сцена, відсутність в українському театрі “Руська Бесіда” власного приміщення й матеріальних основ, поступовість й спадкоємність у формуванні різновидів оперної

творчості й виконавства. І тільки послідовне дослідження всього матеріалу, а не окремих його фрагментів, дозволяє прослідкувати процес розвитку цього виду критики, уявити боротьбу напрямків в її сфері й тісний її зв'язок з розвитком оперної й музично-театральної творчості.

1. *Антонович Д.* Триста років українського театру: 1619–1919 / *Д. Антонович* ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. — Львів, 2001. — 273 с.
2. *Бальме К.* Вступ до театрознавства / *Крістофер Бальме* ; пер. укр. мовою *В. Кам'янець*. — Львів : ВНТЛ-Класика, 2008. — 269 с.
3. *Боньковська О.* Львівський театр товариства “Українська Бесіда” 1915–1924 / *Олена Боньковська* / НТШ в Америці ; Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАНУ. — Львів : Літопис, 2003. — 340 с.
4. *Вакульчук О. А.* Мистецькі періодичні видання 20 — початку 30-х років ХХ століття як джерело дослідження проблем української музичної культури / *Ольга Вакульчук* // Українська періодика: історія і сучасність : доп. та повідомл. восьмої наук.-теорет. конф. — Львів, 2003. — С. 330-336.
5. *Витвицький В.* Антін Рудницький — музичний критик і музикознавець / *Василь Витвицький* // За океаном : зб. ст. — Львів: Організація Спілки композиторів України, Музикознавча комісія НТШ, 1996. — С. 55-57.
6. *Волинський Й.* Музична культура Галичини 60-х років ХІХ ст. / *Й. Волинський* // Живі сторінки української музики : статті, дослідження, публікації / упоряд. *Л. Б. Архімович; Т. В. Шеффер*. — Київ : Наукова думка, 1965. — С. 55-120.
7. *Горак Я.* Анатоль Вахнянин і становлення музичного професіоналізму в Галичині (друга половина ХІХ — початок ХХ ст.) / *Яким Горак*. — Львів : Сполом, 2009. — 232 с.
8. *Горак Я.* Постать і творчість В. А. Моцарта в музикознавчих матеріалах П. Бажанського, А. Вахнянина та В. Матюка / *Яким Горак* // Вольфганг Амадей Моцарт: погляд з ХХІ сторіччя / ред.-упоряд. *В. Камінський*. — Львів : Сполом, 2006. — С. 87-97. — (Наукові збірки ЛДМА ім. М. Лисенка. — Вип. 13).
9. *Горак Я.* Михайло Голинський і перша постановка опери Анатолія Вахнянина “Купало” в Харкові 1929 року / *Я. Горак* // Сучасні проблеми художньої освіти в Україні. — Київ : Музична Україна, 2006. — Вип. 1 : Еволюційні процеси в музичному мистецтві від минулого до майбутнього (Київ-Донецьк) / редкол.: *Тимошенко О., Лащенко А.* та ін. — С. 31-46.

10. *Горак Я.* Львівські виступи Соломії Крушельницької 1903 року в музично-критичній оцінці Анатолія Вахнянина / *Яким Горак* // Музична україністика: сучасний вимір. — Київ : ІМФЕ ім. М. Рильського, 2005. — Вип. 1 : збірка статей на пошану доктора мистецтвознавства Л. Пархоменко / ред.-упоряд. *Н. Костюк* ; редкол.: *Скрипник Г., Шевчук О.* та ін. — С. 167-174.
11. *Горак Я.* Діяльність Анатолія Вахнянина у становленні українського театру в Галичині / *Яким Горак* // Теоретичні та практичні питання культурології. — Мелітополь, 2001. — Вип. 5. — С. 5-16.
12. *Гордійчук Я. М.* Становлення українського музичного театру і критика (Київ, 20–30-ті рр.) / *Ярослав Миколайович Гордійчук*. — Київ : Муз. Україна, 1990. — 144 с.
13. *Зубеляк М.* Олександра Любич-Парахоняк на сторінках української та польської преси / *Мар'яна Зубеляк* // *Musica Galiciana=Музика Галичини*. — Львів, 2001. — Т. 6. — С. 171-184.
14. *Кияновська Л.* Вплив австрійського театру у Львові на розвиток західноукраїнської музичної культури / *Любов Кияновська* // Вісник Львівського університету. Сер.: Мистецтвознавство. — Львів, 2001. — Вип. 1. — С. 105-112.
15. *Кобрин Н.* Галицька музична критика 20–30-х рр. ХХ ст. (за матеріалами українських періодичних видань) / *Наталія Кобрин* // Збірник праць НДЦ періодики / НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаника. — Львів, 2004. — Вип. 12. — С. 299-319.
16. *Кузичева А. П.* Театральная критика российской провинции, 1880–1917 : коммент. антол. / *А. П. Кузичева*. — Москва : Наука, 2006. — 592 с.
17. *Ливанова Т. Н.* Оперная критика в России : в 2-х т. / *Ливанова Т. Н., Протопопов В. В.* — Москва : Музыка, 1966–1973. — 1966. — Т. 1., Вип. 1. — 410 с.; Вип. 2. — 1967. — 192 с.; 1969. — Т. 2. Вип. 3. — 420 с.; Вип. 4. — 337 с.
18. *Лужецька І.* Галицька періодика кінця ХVІІІ — першої половини ХІХ ст. як одне з джерел вивчення українсько-австрійських взаємин у ділянці театрального мистецтва / *Ірина Лужецька* // Вісник Львівського університету. Серія мистецтвознавство. — Львів, 2001. — Вип. 1. — С. 101-104.
19. *Людкевич С.* Дослідження, статті, рецензії, виступи : у 2 т. / упоряд., ред., пер., прим. та бібліографія *З. Штундер*. — Львів : Дивосвіт, 1999–2000. — Т. 1. 1999. — 496 с.; Т. 2. 2000. — 816 с.
20. *Мазена Т. Л.* Австрійський театр у Львові (1789–1872): історія, музичний репертуар, оперне виконавство, культурний контекст : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03

- “Музичне мистецтво” / *Тереза Лешеківна Мазена* ; Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. — Київ, 2003. — 16 с.
21. *Мазена Т.* Австрійський музично-драматичний театр у Львові (1776–1872). (Спроба синтетичного аналізу діяльності) / *Тереза Мазена* // *Musica Galiciana*. — Rzeszów, 2003. — Т. 7. — С.
22. *Мазена Т.* Музичний репертуар театру графа Станіслава Скарбка у Львові (1842–1872) / *Тереза Мазена* // *Музика Галичини=Musica Galiciana* ; ред.-упоряд. *Юрій Ясіновський*. — Львів : Сполом, 1999. — Т. 2. — С. 69-76.
23. *Мазена Т.* Історичні передумови виникнення театру у Львові / *Тереза Мазена* // *Musica Galiciana: Kultura muzyczna Galicji w kontekście stosunków polsko-ukraińskich (od doby piastowsko-książęcej do roku 1945)* / pod red. *L. Mazery*. — Rzeszów, 2000. — Т. 5.
24. *Мазена Т.* Антрепризи австрійського театру у Львові в 1848–1858 рр. та питання музичного репертуару / *Тереза Мазена* // *Musica Galiciana=Музика Галичини*. — Львів, 2001. — Т. 6. — С. 27-36.
25. *Маценко Г. П.* Газета “Зоря Галицька” в іменах / *Г. П. Маценко* // *Українська періодика: історія і сучасність : доп. та повідомл. п’ятої Всеукр. наук.-теорет. конф. 27-28 листоп. 1998 р.* — Львів, 1999. — С. 222-232.
26. *Медведик П.* Література і мистецтво на сторінках газети “Зоря Галицька” / *П. Медведик* // *Українська періодика: історія і сучасність : доп. та повідомл. п’ятої Всеукр. наук.-теорет. конф. 27-28 листоп. 1998 р.* — Львів, 1999. — С. 232-235.
27. *Медведик П.* Матеріали до бібліографії праць Степана Чарнецького / *Петро Медведик* // *Записки Наукового товариства імені Шевченка* / ред. *І. Волицька, О. Купчинський, Р. Пилипчук*. — Львів, 1999. — Т. ССXXXVII : Праці Театрознавчої комісії. — С. 633-637.
28. *Мельник Л.* Концертне життя Львова у дзеркалі часопису “Мнемосунє” / *Лідія Мельник* // *Musica Galiciana: Kultura muzyczna Galicji w kontekście stosunków polsko-ukraińskich (od doby piastowsko-książęcej do roku 1945)* / pod red. *L. Mazery*. — Rzeszów, 1999. — Т. 3. — С. 60-74.
29. *Мельник О.* Музична культура Галичини у дзеркалі газети “Слово” (1861–1887) / *Оксана Мельник* // *Буття в мистецтві : збірник наукових праць і матеріалів на пошану Степана Костюка з нагоди 80-річчя / НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаника ; наук. ред. і упоряд. Л. Купчинська ; відп. ред. М. Романюк*. — Львів, 2007. — С. 328-334.
30. *Михальчишин Я.* Музична преса в Галичині в першій половині ХХ ст. / *Я. Михальчишин, Л. Ханик* // *Наша культура*. — 1981. — № 1. — С. 5.

31. *Немкович О. М.* Явище “українська музична періодика” та його формування в ХІХ ст. / *Олена Немкович* // Студії мистецтвознавчі. — 2003. — Чис. 4. — С. 22-31.
32. *Нідецька Е.* Музична часописемність у Львові ХІХ — першої половини ХХ ст. (до 1939) / *Ева Нідецька* // Діалог культур. Україна в світовому контексті. Мистецтво і освіта. — Львів, 2001.
33. *Німилович О.* Михайло Волошин — диригент, співак, композитор, музичний критик / *Олександра Німилович* // Вісник Прикарпатського університету. Сер.: Мистецтвознавство. — Івано-Франківськ, 2004. — Вип. 7. — С. 138-147.
34. *Паві П.* Словник театру / *Патріс Паві*; пер. з фр. *М. Якуб'яка*. — Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2006. — 639 с.
35. *Паламарчук О.* З історії Львівського оперного театру / *Оксана Паламарчук* // Вісник Львівського університету. Сер.: Мистецтвознавство. — Львів, 2003. — Вип. 13. — С. 92-101.
36. *Паламарчук О.* Музичні вистави львівських театрів (1776–2001) / *Оксана Паламарчук*. — Львів, 2007. — 448 с.
37. *Паламарчук О.* Опера у Львівському театрі товариства “Руська Бесіда” / *Оксана Паламарчук* // Вісник Львівського університету. Сер.: Мистецтвознавство. — Львів, 2001. — Вип. 1. — С. 113-120.
38. *Паламарчук О.* Твори Ріхарда Вагнера у сценічних версіях львівських театрів / *Оксана Паламарчук* // Просценіум. — 2003. — № 3(7). — С. 11-15.
39. *Пилипчук Р.* Становлення українського професійного театру в Галичині (60-і рр. ХІХ ст.) / *Ростислав Пилипчук* // Просценіум. — 2001. — № 1. — С. 7-11; 2002. — №1 (2). — С. 9-12; № 2(3). — С. 3-7; № 3(4). — С. 3-9; 2003. — №1 (5). — С. 3-8; №2 (6). — С. 2-8; № 3(7). — С. 4-10; 2004. — № 1-2(8-9). — С. 11-19; 2005. — № 1-2(11-12). — С. 4-11; № 3(13). — С. 3-10; 2006. — № 1(14). — С. 3-11.
40. *Пилипчук Р.* Становлення української театральної естетичної думки і театральної критики в Галичині й на Буковині у 60-х роках ХІХ століття / *Ростислав Пилипчук* // Записки Наукового товариства імені Шевченка. — Львів, 2003. — Т. 245 : праці Театрознавчої комісії. — С. 84-115.
41. *Рой У.* Театральні рецензії Івана Франка в газеті “Kurier Lwowski” / *Уляна Рой* // Вісник Львівського університету. Сер.: Мистецтвознавство. — Львів, 2006. — Вип. 6. — С. 150-164.
42. *Романюк М. М.* Українське пресознавство на порозі ХХІ століття / *Мирослав Романюк*; НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника, НДЦ періодики. — Львів, 2000. — 110 с.
43. *Романюк М. М.* Українські часописи Львова (1848–1939): Історико-бібліографічне дослідження : у 3 т. / *М. М. Романюк, М. В. Галушко* / НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника, НДЦ періодики. —

- Львів : Світ, 2001. — Т. 1: 1848–1900. — 744 с.; 2002. — Т. 2 : 1901–1919. — 692 с.; Т. 3. Кн. 1 : 1920–1928. — 912 с.
44. *Рудницький А.* Про музику і музик / *Антон Рудницький.* — Нью-Йорк ; Париж ; Сідней ; Торонто, 1980. — 336 с.
  45. Українська преса в Україні та світі ХІХ–ХХ ст. : історико-бібліографічне дослідження / [уклад.: *М. М. Романюк* (кер. проекту) ... [та ін.]. — Львів : Оріяна-Нова, 2007. — Т. 1, 1812–1890 pp. — 558 с. : іл.
  46. Українська преса : хрестоматія / за ред. д-ра філол. наук, проф. *М. Ф. Нечиталока.* — Львів, 2002. — Т. 2 : Преса Галичини 60-х років ХІХ ст. — 732 с.
  47. *Франко І.* Львівський театр і народна честь / *Іван Франко* // Зібрання творів: у 50 т. — Київ, 1980. — Т. 35. — С. 337-348.
  48. *Франко І.* Наш театр / *Іван Франко* // Зібрання творів: у 50 т. — Київ, 1980. — Т. 28. — С. 279-292.
  49. *Франко І.* Наша театральна мізерія / *Іван Франко* // Зібрання творів: у 50 т. — Київ, 1980. — Т. 35. — С. 362-366.
  50. *Франко І.* Руський театр / *Іван Франко* // Зібрання творів: у 50 т. — Київ, 1980. — Т. 29. — С. 96-112.
  51. *Франко І.* Руський театр у Галичині / *Іван Франко* // Зібрання творів: у 50 т. — Київ, 1980. — Т. 26. — С. 357-373.
  52. *Франко І.* Русько-український театр (історичні обриси) / *Іван Франко* // Зібрання творів у 50 т. — Київ, 1980. — Т. 29. — С. 293-336.
  53. *Франко І.* Уваги про галицько-руський театр / *Іван Франко* // Зібрання творів: у 50 т. — Київ, 1980. — Т. 33. — С. 18-24.
  54. *Чарнецький С.* Нарис українського театру в Галичині / *Степан Чарнецький.* — Львів : Накл. Фонду “Учітеся брати мої”, 1934. — 252 с.
  55. *Черепанин М.* Українська і польська музика на сторінках львівської періодики кінця ХІХ — початку ХХ століття / *Мирон Черепанин* // *Musica Galiciana Kultura muzyczna Galicji w kontekście stosunków polsko-ukraińskich (od doby piastowsko-książęcej do roku 1945) / pod red. L. Mazery.* — Rzeszów, 1997. — Т. 1. — S. 113-124.
  56. *Якуб'як Я. В.* Микола Лисенко і Станіслав Людкевич / *Ярема Якуб'як.* — Львів : ЛДМА ім. М. В. Лисенка ; НТШ, 2003. — 264 с.
  57. *Antologia polskiej krytyki muzycznej XIX i XX wieku / Stefan Jarczyński* (wyb. i oprac.). — Kraków : PWM, 1955. — 523 s.
  58. *Arundel D. D.* The critic at the opera contemporary comments on opera in London over three centuries / *D. D. Arundel.* — New York : Da Capo Press, 1980. — 423 p.
  59. *Bibliografia prasy polskiej 1832–1864 / oprac. Bolesław Korczak.* — Łódź : PWN, 1968. — 95 s.
  60. *Dean W.* Criticism / *Winton Dean* // *The New Grove Dictionary of Music and Musicians / Ed. Stanley Sadie.* — London, 1980. — Vol. 5. — S. 36.

61. *Dziadek M.* Polska krytyka muzyczna w latach 1890–1914: koncepcje i zagadnienia. (Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, 2065) / *Magdalena Dziadek.* — Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2002. — 640 s.
62. *Dziadek M.* Polska krytyka muzyczna w latach 1890–1914. Czasopisma i autorzy / *Magdalena Dziadek.* — Katowice, 2002.
63. *Got J.* Na wyspie Guaxary. Wojciech Bogusławski i Teatr Lwowski 1795–1799 / *Jerzy Got.* — Kraków, 1971.
64. *Got J.* Das Österreichische Theater in Lemberg im 18 und 19 Jahrhundert: Aus dem Theaterleben der Vielvolkermonarchie / *Jerzy Got.* — Wien, 1997. — Bd. 1. — 490 s., Bd. 2. — S. 491-875.
65. *Homola I.* Prasa galicyjska w latach 1831–1866 / *I. Homola* // Prasa polska w latach 1661–1864. — Warszawa, 1976. — T. 1. — S. 199-246.
66. *Jarowiecki J.* Prasa lwowska w dwudziestoleciu międzywojennym: Proba bibliografii / *Jerzy Jarowiecki, Barbara Góra.* — Kraków : Wyd-wo naukowe WSP, 1994. — 422 s.
67. *Jarowiecki J.* Prasa lwowska w latach 1864–1918 : Bibliografia / *Jarowiecki J.* — Kraków : Wyd-wo naukowe Akademii Pedagogicznej, 2002. — 553 s.
68. *Mazepa L.* Szkice z dziejów wokalistyki we Lwowie / *Leszek Mazepa, Tereza Mazepa.* — Wrocław, 2007. — 296 s.
69. *Mazepa L.* Adam Didur we Lwowie / *Leszek Mazepa;* Polskie Stowarzyszenie Pedagogów Śpiewu, Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu. — Wrocław, 2002. — 262 s.
70. *Mazepa T.* Teatr Lwowski za dyrekcji Wojciecha Bogusławskiego w latach 1795–1799 (Zagadnienia repertuaru muzycznego) / *Teresa Mazepa* // *Musica Galiciana: Kultura muzyczna Galicji w kontekście stosunków polsko-ukraińskich (od doby piastowsko-książęcej do roku 1945)* / pod red. *L. Mazepy.* — Rzeszów, 1999. — T. 3. — S. 75-86.
71. *Musica Galiciana: Kultura muzyczna Galicji w kontekście stosunków polsko-ukraińskich (od doby piastowsko-książęcej do roku 1945)* / pod red. *L. Mazepy.* — Rzeszów, 2003. — T. 7 : poświęcony 225-leciu teatru muzycznego we Lwowie (1776–2001).
72. *Myśliński J.* Prasa polska w Galicji w dobie autonomicznej (1867–1918) / *J. Myśliński* // Prasa polska 1864–1918. — Warszawa, 1976. — S. 114-176.
73. *Nidecka E.* Polskie czasopiśmiennictwo muzyczne Lwowa pierwszej połowy dwudziestego wieku / *Ewa Nidecka* // *Musica Galiciana: Kultura muzyczna Galicji w kontekście stosunków polsko-ukraińskich (od doby piastowsko-książęcej do roku 2000)* / pod red. *L. Mazepy.* — Rzeszów, 2005. — T. 9. — S. 210-221.

74. *Pawlyschyn S.* Die österreichische Oper in Lwiv (1776–1872) / *S. Pawlyschyn* // Mitteilungen der österreichischen Gesellschaft für Musikwissenschaft (Wien). — 1994. — № 27. — S. 9-14.
75. *Peptowski S.* Teatr ruski w Galicji / *Stanisław Peptowski*. — Lwów, 1887. — 31 s.
76. *Piğła W.* Centralny Katalog polskich czasopism muzycznych i wydawnictw cągłych o tematyce muzycznej. Zbiory polskie / *Włodzimierz Piğła*. — Warszawa : Stow. Bibl. Pol., 1991. — 304 s.
77. Polska krytyka teatralna w XIX wieku / pod red. *Elżbiety Udalskiej*. — Warszawa : Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk ; [Katowice] : Uniwersytet Śląski, 1994. — 160, [2] s. — (Studia i Materiały do Dziejów Teatru Polskiego; t. 24 (36).
78. *Schnür-Peptowski S.* Teatr polski we Lwowie (1780–1881) / *Stanisław Schnür-Peptowski*. — Lwów, 1889.
79. *Schnür-Peptowski S.* Teatr polski we Lwowie (1881–1890) / *Stanisław Schnür-Peptowski*. — Lwów, 1891.
80. Słownik biograficzny teatru polskiego : w 2 t. — Warszawa, 1973. — T. 1. — 1994;— T. 2.
81. Stulecie “Gazety Lwowskiej” 1811–1911 / pod red. *W. Bruchnalskiego*. — Lwów, 1911–1912. — T. 1, cz. 1-2; T. 2, cz. 1-4.
82. Teatr Polski we Lwowie. Studia i materiały do dziejów teatru polskiego. — Warszawa, 1997. — S. 168-198.
83. *Udalska E.* Krytyka teatralna : rozważania i analizy / *Eleonora Udalska*. — Katowice : Wydaw. UŚ, 2000. — 227, [3] s. — (Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, ISSN 0208-6336 ; nr 1893).
84. *Wypych-Gawrońska A.* Lwowski teatr operowy i operetkowy w latach 1872–1918 / *Anna Wypych-Gawrońska*. — Kraków, 1999. — 407 s.

OPERA AND MUSICAL THEATRE CRITICISM ON THE PAGES OF LVIV PRESS OF THE 19TH — BEGINNING OF THE 20TH CENTURY

Natalia Osadtsia

This article provides a general overview of press reviews of the Lviv musical theatre performances published between the 19th and the first third of the 20th century in Lviv. It emphasizes the relevance of historic research in the area of musical review, and more generally — in the area of music and musical theatre performances that constitute the science of musicology and theatre study. In conclusion, it is noted that during the 19th century opera and musical theatre review forms a separate branch within the framework of drama and theatre review.

Keywords: *Musical theatre, Press, Opera criticism, Musical criticism, History of perception of music.*

ОПЕРНАЯ И МУЗЫКАЛЬНО-ТЕАТРАЛЬНАЯ КРИТИКА НА СТРАНИЦАХ ЛЬВОВСКОЙ ПРЕССЫ XIX — НАЧАЛА XX ст.

Наталья Осадця

В статье дано общую характеристику критических материалов касательно постановок музыкального театра во Львове, опубликованных во львовской прессе XIX — первой трети XX ст. Подчёркивается актуальность исторических исследований в отрасли музыкальной критики, более широко — рецепции музыки и музыкально-театральных постановок, которые находятся в русле историчного музыкознания и театрознания. В итоге отмечено, что в рамках театрально-драматической критики на протяжении XIX ст. происходил процесс выделения оперной и музыкально-театральной критики в самостоятельную отрасль.

Ключевые слова: музыкальный театр, пресса, оперная критика, музыкальная критика, история восприятия музыки.

УДК 655.4:061.22](477.8)“19”

ДРУКАРНЯ ТА КНИГАРНЯ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ім. ШЕВЧЕНКА В КОНТЕКСТІ КНИГОВИДАВНИЧОГО ПРОЦЕСУ ЛЬВОВА ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XX ст.

Тетяна Кульчицька

*науковий співробітник відділу наукової бібліографії
ЛННБУ ім. В. Стефаника*

У статті на матеріалах звітів про діяльність НТШ, що друкувалися у “Хроніці Наукового товариства ім. Шевченка”, та архівних документів із фонду НТШ у Центральному державному історичному архіві України у Львові розглядається робота друкарні і книгарні Наукового товариства ім. Шевченка у 1900–1939 рр., їх роль в економічній, книговидавничій і книготорговельній діяльності Товариства.

Як додаток, опубліковано листи М. Грушевського з Відня за 1922–1923 рр. до друкарні Наукового товариства ім. Шевченка у справі друку деяких його праць та праць І. Шрага та І. Калиновича.

Ключові слова: Наукове товариство ім. Шевченка, друкарня Наукового товариства ім. Шевченка, книгарня Наукового товариства ім. Шевченка, листування М. Грушевського, А. Дермаль, К. Панкевичева.